

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Aleš Istenič

Politična participacija mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Aleš Istenič

Mentorica: izr. prof. dr. Hajdeja Igljč

Politična participacija mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012

Diplomsko delo

Ljubljana, 2017

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici izr. prof. dr. Hajdeji Igljč za vse strokovne nasvete in navodila pri pisanju diplomskega dela.

Zahvaljujem se tudi družini in prijateljem za vso podporo in spodbudne besede v času pisanja diplomskega dela.

Politična participacija mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012

Splošna stopnja politične participacije v Sloveniji je nizka. Znano je, da mladi politično participirajo manj kot starejša populacija. Rezultati raziskav potrjujejo, da se mladi za politiko zanimajo v manjši meri kot preostala populacija v Sloveniji, kot zanimivo pa se izkaže dejstvo, da naj bi mladi pri nas politikom zaupali bolj kot preostali udeleženci v raziskavah. Predvsem se problem kaže v nizki udeležbi mladih pri institucionaliziranih, konvencionalnih oblikah politične participacije, kot je denimo udeležba na volitvah. Na tem področju mladi v Sloveniji močno zaostajajo za starejšo populacijo, prav tako tudi za svojimi vrstniki v drugih državah EU. Precej bolje se mladi pri nas odrežejo pri sodelovanju v nekonvencionalnih oblikah politične participacije, kot so denimo podpisovanje peticij, aktivnosti v civilnih akcijah in podobno. V tem pogledu so mladi pri nas bolj aktivni kot starejša populacija, hkrati pa tudi v primerjavi z ostalimi evropskimi državami ne zaostajajo, kot je to značilno pri konvencionalnih oblikah politične participacije. Velik problem in izziv za naprej predstavlja dejstvo, da je politična participacija mladih v obdobju 2002–2012 upadala praktično pri vseh oblikah politične participacije in je zato ob nadaljevanju takšnega trenda pričakovati še nižjo stopnjo udeležbe mladih na vseh področjih politične participacije.

Ključne besede: mladi, politična participacija, gospodarska kriza.

Political Participation of Young People in Slovenia in The Period From 2002 to 2016

The level of young people's political participation in Slovenia is low. It is known that young people's participation in politics is much lower than participation of older people. The results of researches show very low interest of young for politics. On the other hand, they trust politics much more than other participants in the research. The biggest problem of young is not participating in the institutionalized, conventional political forms, such as participation in the elections. In that field, young are left behind from the old Slovenian people and their European peers. Young are much better in participating in unconventional forms of politics, such as petition signing, activities in civil actions and similar. They are more active than older population and they are comparable with the young in the other EU countries, if unconventional political forms are concerned. The big problem and challenge as well is a trend of declining of all the forms of political participation in the period of 2002 – 2012. Therefore, further decreasing of young people's participation in politics is expected.

Keywords: young, political participation, economic crisis.

Kazalo

1	UVOD	7
2	METODOLOGIJA IN HIPOTEZE	8
2.1	Predmet proučevanja	8
2.2	Cilj diplomskega dela	8
2.3	Hipoteze.....	9
2.4	Metodologija.....	9
2.5	Struktura diplomskega dela	10
3	POLITIČNA PARTICIPACIJA.....	10
3.1	Politična participacija: definicija in opredeljevanje pojmov	10
3.2	Oblike politične participacije.....	12
3.2.1	Konvencionalne oblike politične participacije.....	12
3.3	Nekonvencionalne oblike politične participacije	13
4	POLITIČNA PARTICIPACIJA MLADIH.....	13
4.1	Teoretična opredelitev mladih	13
4.2	Politična participacija mladih	14
4.3	Politična participacija mladih v Sloveniji.....	15
5	Analiza politične participacije mladih v Sloveniji v obdobju 2002–2012.....	15
5.1	Koliko se mladi v Sloveniji zanimajo za politiko?.....	16
5.2	Koliko mladi v Sloveniji zaupajo politikom?.....	18
5.3	Delež mladih v Sloveniji, ki so aktivni na področju konvencionalnih oblik politične participacije	22
5.3.1	Ali ste se udeležili zadnjih volitev v državni zbor?	22
5.3.2	Koliko mladi v Sloveniji stopajo v stik s politikom ali predstavnikom državne oblasti?	24
5.3.3	Delovanje mladih v politični stranki ali skupini aktivistov.....	25
5.4	Analiza stopnje nekonvencionalne politične participacije mladih v Sloveniji v obdobju od 2002 do 2012	27
5.4.1	Stopnja podpisovanja peticij mladih v Sloveniji.....	27
	Ali ste v zadnjih 12 mesecih podpisali kakšno peticijo?	28
5.4.2	Delež mladih, ki so se v zadnjih 12 mesecih udeležili zakonitih demonstracij	28
5.5	Primerjava politične participacije mladih v Sloveniji z nekaterimi drugimi evropskimi drugimi državami.....	30

5.5.1	Delež mladih, ki se ne bi udeležili volitev v parlament: Slovenija v primerjavi z državami EU27 leta 2008.....	30
5.5.2	Politična aktivnost in aktivnost mladih v civilnih akcijah v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško, Kosovom in Nemčijo	31
5.5.3	Stopnja aktivnosti mladih v civilnih akcijah v Sloveniji, na Hrvaškem, Kosovu in v Nemčiji.....	33
6	SKLEP	34
7	LITERATURA.....	37
	PRILOGA.....	40
	Priloga A: Frekvenčne porazdelitve podatkov SJM 2002, 2006, 2008, 2012, uporabljene za analizo:	40

Kazalo tabel

Tabela 5.1:	Zanimanje prebivalcev Slovenije za politiko med letoma 2002 in 2012	16
Tabela 5.2:	Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2006.....	19
Tabela 5.3:	Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2008.....	19
Tabela 5.4:	Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2012.....	20
Tabela 5.5:	Udeležba na zadnjih državnozborskih volitvah v Sloveniji	23
Tabela 5.6:	Stik prebivalcev Slovenije s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti	24
Tabela 5.7:	Delovanje prebivalcev Slovenije v politični stranki ali skupini aktivistov prebivalcev	26
Tabela 5.8:	Podpisovanje peticij prebivalcev Slovenije.....	28
Tabela 5.9:	Udeležba prebivalcev Slovenije na zakonitih demonstracijah	28

Kazalo grafov

Graf 5.1:	Udeležba mladih na parlamentarnih volitvah leta 2008 v Sloveniji in EU.....	30
Graf 5.2:	Mladi aktivni v politiki v Sloveniji in še nekaterih evropskih državah	32
Graf 5.3:	Mladi aktivni v civilnih akcijah v Sloveniji in nekaterih evropskih državah	33

1 UVOD

Desetletje med letoma 2002 in 2012 lahko razdelimo na dve obdobji, na tisto pred letom 2008 in po letu 2008. Mejniki med obdobjema predstavljata gospodarska kriza, ki se je začela leta 2008 in je občutno spremenila družbene, gospodarske in politične razmere v večjem delu sveta. Imuna ni ostala niti Slovenija, ki jo je gospodarska kriza močno prizadela.

Države so se po letu 2008 znašle v vrtincu varčevalnih ukrepov, s katerimi so poizkušale čim bolj omiliti posledice recesije. Kljub temu, da je kriza zajela velik del sveta in se ji na ravni posamezne države ni bilo možno izogniti, so države z različnimi strategijami in različno uspešnostjo reševale nastalo situacijo, zato je bilo pomembno, da so države vodili ljudje, ki so sprejemali prave odločitve in države uspešno popeljali iz krize. Politična participacija ljudi je bila zatorej v tem obdobju morda še pomembnejša kot v nekem drugem gospodarsko-socialno ne tako prelomnem obdobju, saj je bila pred novimi voditelji velika odgovornost.

Poraja se mi sicer vprašanje, kakšen vpliv bi imela »obsežna« politična participacija na potek odločitev, ki bi omilile posledice krize. Če izhajamo iz predpostavke, da je bilo zmanjševanje javnih izdatkov in tako imenovano »zategovanje pasu« ob drugih ukrepih potrebno, so morali biti v tej nameri sprejeti ukrepi, ki ljudem niso najbolj všeč. Zmanjšanje javne porabe neposredno pomeni tudi zmanjšanje ugodnosti za ljudi, ki pa temu seveda temu nismo naklonjeni. Sprašujem se, ali bi množična, aktivna politična participacija pripomogla k sprejetju ukrepov, ki so se izpostavili kot pomembna dolgoročna rešitev gospodarske krize. Tudi primer Grčije govori zgodbo, ki potrjuje to tezo. Ljudje so namreč izvolili človeka, ki jim je obljubljal konec varčevanja. Zdaj vemo, da takšna rešitev ni bila možna in so se mnogi volivci čutili prevarane. Kljub temu ne gre zanemariti dejstva, da se vedno bolj izpostavlja, da varčevanje ni pravi izhod iz gospodarske krize in posledice te še zaostri.

To je samo razmišljanje ob uvodu, saj tema diplomskega dela ne bo ugotavljanje pozitivnih ali negativnih učinkov politične participacije v obdobju gospodarske krize. Ukvarjal se bom z vprašanjem, kolikšna sploh je bila politična participacija mladih v Sloveniji v obdobju 2002–2012.

Volitve, na katerih državljani izbirajo ljudi, ki bodo sprejemali odločitve v njihovem imenu, so ena najpomembnejših oblik politične participacije, nikakor pa ne edina. Protesti, ki odražajo nestrinjanje z ravnanjem političnih predstavnikov, so lahko na primer ravno tako učinkoviti in zato pomemben mehanizem aktivne družbe.

Politična participacija obsega široko paleto načinov, s katerimi lahko državljani aktivno sodelujejo pri oblikovanju politik, postavlja pa se vprašanje, ali bo posameznik kakšno izmed oblik politične participacije tudi uporabil. V diplomskem delu bom tako poizkušal ugotoviti, koliko mladih se je med letoma 2002 in 2012 v Sloveniji odločalo za kakšno izmed oblik politične participacije. Zanimivo bo tudi videti, ali imata gospodarska kriza in poslabšanje socialnih razmer med mladimi za posledico njihovo mobilizacijo in večjo politično aktivnost, ali pa sta kriza in občutek frustracije zaradi poslabšanih življenjskih razmer mlade še bolj odvrnila od političnega udejstvovanja.

2 METODOLOGIJA IN HIPOTEZE

2.1 Predmet proučevanja

Problematika, ki jo bom proučeval v diplomskem delu, bo vezana na politično participacijo mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012. Diplomsko delo se bo od številnih študij in raziskav, ki so že bile opravljene na temo politične participacije mladih, razlikovalo po svoji specifični usmerjenosti. Obravnaval bom obdobje med letoma 2002 in 2012, ciljno skupino pa bodo predstavljali mladi prebivalci Slovenije. Bistvo diplomskega dela bo torej usmerjenost in specializiranost na izbrano obdobje in točno določeno starostno skupino ljudi z določenega področja v povezavi s politično participacijo.

2.2 Cilj diplomskega dela

Cilj diplomskega dela bo ugotoviti, kolikšna je bila politična participacija mladih v Sloveniji v obdobju med letoma 2002 in 2012. To je osnovni cilj, znotraj katerega bom skušal priti do ugotovitev, na kakšen način mladi politično participirajo oziroma katerih mehanizmov politične participacije se ne poslužujejo pogosto. Hkrati me bo zanimalo tudi, ali je imela gospodarska kriza vpliv na stopnjo politične participacije mladih pri nas.

2.3 Hipoteze

H1: Politična participacija mladih v Sloveniji v obdobju 2002–2012 je nizka. Takšne rezultate pričakujem, ker so do zdaj narejene raziskave pokazale, da mladi v svetu politično participirajo manj od preostale populacije. Ob tem je treba upoštevati tudi, da Slovenija velja za državo, kjer je že splošna politična participacija na nizki ravni.

H2: Mladi se v celotnem proučevanem obdobju v večji meri poslužujejo nekonvencionalnih oblik politične participacije kot konvencionalnih. Mladi vse bolj posegajo po novih, neposrednih, individualiziranih oblikah udeležbe, kot so podpisovanje peticij, udeležba na protestih, zasedanjih prostorov v protestne namene in podobno. Mladi želijo sodelovati pri iskanju rešitev za delovanje družbe, vendar na bolj individualen način, zato menim, da bodo rezultati pokazali, da se v večji meri poslužujejo nekonvencionalnih oblik politične participacije.

H3: Zaostrene družbeno gospodarske razmere po letu 2008 so mlade spodbudile k večji politični participaciji. Poslabšanje socialnih razmer ljudi spodbudi k večjemu zanimanju za družbeno dogajanje in politiko. Angažiranje mladih je očitno predvsem v občasnih družbenih gibanjih z močnim protestnim nabojem, ki se nanaša na konkretne ukrepe, poslabšanje socialnih razmer pa ustvarja ugodne pogoje ravno za razvoj tovrstne politične participacije.

2.4 Metodologija

- Analiza sekundarnih virov: v diplomskem delu sem v empiričnem delu analiziral podatke, ki so že bili pridobljeni v različnih raziskavah.
- Primerjalna analiza: podatke različnih raziskav sem med seboj tudi primerjal in s tem dobil vpogled v trend politične participacije mladih v Sloveniji v daljšem časovnem obdobju.

2.5 Struktura diplomskega dela

Diplomsko delo je razdeljeno na dva dela. V prvem delu definiram politično participacijo in v posameznih podpoglavjih tudi razlagam razliko med konvencionalno in nekonvencionalno obliko politične participacije. V drugem delu analiziram podatke, zbrane v SJM, o politični participaciji mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012. V drugem empiričnem delu analiziram še podatke iz raziskave EVS in raziskav v okviru študije Slovenska mladina 2013, ki nudijo mednarodno primerjavo rezultatov politične participacije mladih v Sloveniji z nekaterimi drugimi evropskimi državami.

3 POLITIČNA PARTICIPACIJA

3.1 Politična participacija: definicija in opredeljevanje pojmov

Če želimo nekoliko globlje pogledati, kaj se dogaja s politično participacijo, moramo najprej pojasniti nekaj osnovnih pojmov, ki so vezani na to pomembno področje družbenega delovanja. Za politično participacijo ni neke splošno sprejete opredelitve. Avtorji politično participacijo. Naj navedem dve od teh razlag.

Munroe: »Politična participacija je stopnja, do katere državljani uveljavljajo svojo pravico, da sodelujejo v političnih dejavnostih« (v Demetriou 2013, 22).

Huntington: »Politična participacija je dejavnost državljanov, katerih namen je vplivati na odločitve vlade« (v Demetriou 2013, 22).

Politična participacija je bila prisotna že v mestnih državah Polis v stari Grčiji, kjer so v javnih zadevah sodelovali le svobodni, polnoletni moški. Javni prostor je ljudem nudil možnost sodelovanja pri sprejemanju družbeno pomembnih odločitev. Čez čas so se oblike sodelovanja ljudi v javnih zadevah spreminjale in širile, ljudje so na vedno nove načine poizkušali vplivati na odločitve, ki so bile pomembne za njihova življenja, in tako imamo danes široko paleto človeških udeleževanj, ki jih s skupnim izrazom imenujemo politična participacija (Della Porta 2003).

Politična participacija vključuje vse prostovoljne akcije, s katerimi posamezniki skušajo vplivati na oblikovanje javnih politik. Prostovoljnost posameznika je sicer odvisna tudi od političnega sistema, ki v državi udeleženca politične participacije vlada. Tako je denimo težko govoriti o prostovoljni politični aktivaciji v totalitarnih družbah in ne nazadnje tudi demokratičnih ureditvah, ki predvidevajo obvezno udeležbo na volitvah, kot to recimo velja v Avstraliji, Luksemburgu, Braziliji in še nekaterih drugih državah (Axford in drugi 2002).

Brezovšek je v svojem članku Politična participacija o njeni povezanosti z demokratično ureditvijo zapisal: »Participacija v drugih okvirih (okoljih) je v najboljšem primeru dvomljiva in v najslabšem škodljiva za potegavščino: participacija zunaj demokratičnega okvira vzbuja predstave režimsko organiziranih parad, demonstracij in netekmovalnih ceremonialnih volitev v komunističnih ali nacističnih sistemih« (Brezovšek 1995, 201).

Državljsko participacijo lahko razumemo kot komunikacijski proces, v katerem državljani sporočajo želje svojim voditeljem. Če bi merili doslednost odziva vladajočih do posameznikove zahteve, bi imeli preprost način ugotavljanja kakovosti te relacije. Pomanjkljivost predstavlja dejstvo, da imajo državljani različne potrebe in posledično želje, ki jih izražajo do vladajočih. Govorimo o navzkrižju interesov in celovita odzivnost v tem primeru ni več mogoča. Poteka tekmovanje, v katerem različni potencialni voditelji tekmujejo za podporo. Želje tistih ljudi, katerih glasovi so kandidate popeljali do morebitne izvolitve, naj bi izvoljeni kandidati nato izpolnjevali (Brezovšek 1995).

Problem demokracije je, da so se zahteve državljanov povečale, istočasno pa možnosti vlade za njihovo uresničevanje zmanjšale, tudi zaradi nižje gospodarske rasti. Habermas trdi, da je vzrok za krizo demokracije v temeljnem protislovju pozne kapitalistične družbe med družbeno produkcijo in zasebnimi sredstvi. Država to kaže skozi visoko obdavčitev, ki pa jo lahko kompenzira edino z rastjo dohodka, prostim časom in varnostjo državljanov. Politika naj bi bila po njegovem mnenju vse manj uspešna v izpolnjevanju naraščajočih zahtev državljanov, predvsem zaradi nižje gospodarske rasti in povečanja obsega zahtev do države. Država se poleg tega sooča s problemom omejene zmogljivosti, da loči zahteve, ki so sicer enako legitimne (K. Dieter in F. Dieter 1995).

Ena politika ustreza določeni skupini državljanov, a hkrati manj ugaja drugi. Nezadovoljstvo naj bi odpravljala institucija politične opozicije. Uspešnost mehanizma vlada-opozicija je, če državljani menijo, da je vsaj ena opcija/stranka kompetentna, da zastopa njihove interese. Bolje kot sistem opozicija-vlada deluje, lažje je omejiti razočaranje, da ne pride do splošnega

razočaranja nad vladanjem, ki rezultira z volilno abstinenco. Ko govorimo o konkurenčnem strankarskem sistemu, je normalno, da opozicija razglša socialno ali politično krizo in s tem poudarja nujnost menjave oblasti. Hkrati konkurenčnost stranke sili v tekmovalnost, da presežejo druga drugo, kar se vidi tudi v političnih programih, kar pa na koncu še povečuje zahteve in pričakovanja državljanov, ki jih politika pogosto ne more uresničiti. Hkrati so koristi državljanov pri glasovanju negotove. Zanašajo se na prihodnje vladne ukrepe, ki so nepredvidljivi, posameznikova korist pa dokaj nizka, saj se ukrepi nanašajo na kolektivne rešitve. Prav tako se ideološke razlike med strankami zmanjšujejo v želji po vseobsegajočem volilnem opusu, kar zmanjšuje spodbudo za glasovanje. Avtorji takšno stanje, ko stvari niso več rešljive na ravni vlada-opozicija poimenujejo kot krizo države in takšna pozicija zahteva popolnoma nove sistemske rešitve (K. Dieter in F. Dieter 1995).

3.2 Oblike politične participacije

3.2.1 Konvencionalne oblike politične participacije

Od leta 1970 raziskave razlikujejo med konvencionalnimi in nekonvencionalnimi političnimi akcijami. Konvencionalne oblike politične participacije so veliko bolj strukturirane in običajno zakonite. Gre za oblike sodelovanja, ki so vgrajene v sprejete meje institucionalne politike (Demetriou 2013).

Udeležba na volitvah je ena iz med glavnih oblik konvencionalne politične participacije, ob bok pa ji uvrščamo še udeležbo na političnih shodih, prispevanje denarja oziroma opravljanje dela za politično stranko ali kandidata, kontaktiranje politikov, prepričevanje drugih o izbiri kandidata ali določene politične opcije itd.

Konvencionalne oblike politične udeležbe torej zavzemajo predvsem dejavnosti, ki delujejo neposredno v odnosu do formalnih institucij vladanja. Namen konvencionalnih oblik politične participacije je vplivati na javne odločitve, ta cilj pa je zasledovan z dvema strategijama. Prvič kot poskus vpliva na politično skupino in drugič z izbiro ljudi, ki bodo tvorili politično tvorbo (Parry in drugi 1992).

3.3 Nekonvencionalne oblike politične participacije

Nekonvencionalno politično participacijo na drugi strani nekateri definirajo kot agresivno participacijo, ki pa ni nujno nezakonita. Sem uvrščamo akcije, kot so protesti, demonstracije, barikade, uporaba družabnih omrežij in streljanje na varnostne sile. Pri nekonvencionalnih političnih participacijah se pojavi dilema, in sicer kaj še sodi pod politično participacijo in kaj pod kriminal. Streljanje na varnostne sile je tako na primer korak dlje od zgolj biti nekonvencionalen (Demetriou 2013).

Ko ljudje ne morejo v zadostni meri izpolniti svojih želja v okviru konvencionalnih oblik politične participacije, se pogosto zatečejo k močnejšim in pogosto tudi učinkovitejšim oblikam politične participacije, ki jih uvrščamo v skupino nekonvencionalnih oblik. Te so novejše, sodobnejše in so jih morale manjšine v zgodovini večkrat uporabiti, da so dosegle pravico do volitev, kot je to denimo veljalo za ženske ali temnopolte (Janda in drugi 1992).

Zanimiva je študija primera nemirov mladih v Veliki Britaniji leta 2011. Ker so bile metode nezakonite in naj bi jasno presegale meje političnih in institucionalnih norm, jih je tedanji predsednik vlade Cameron označil kot kriminalno dejanje in ne kot nekonvencionalno politično participacijo. Prav tako se pojavlja dilema, ali sta denimo zasedba in zažig stavb še lahko šteta kot politična participacija. Ne smemo prezreti, da je politična praksa, čeprav nezakonita, lahko hkrati zelo učinkovita. Nasilje pošlje politično sporočilo, čeprav je nezakonito. Na drugi strani mirni protesti ter podpisovanje peticij vse bolj prehajajo v domeno konvencionalne politične participacije. Te dejavnosti so namreč vse bolj sprejemljive in zelo razširjene ter jih kot take vedno težje uvrščamo h nekonvencionalnim političnim akcijam (Demetriou 2013).

4 POLITIČNA PARTICIPACIJA MLADIH

4.1 Teoretična opredelitev mladih

Splošne opredelitve za kategorijo mladih ne poznamo. Posameznikova zrelost in sposobnost za politično delovanje se ne ujemata z biološko starostjo. Prav tako nezreli in neodgovorni posamezniki obstajajo v vseh starostnih skupinah. V različnih družbah obstajajo različni standardi za določanje socialne, čustvene in ekonomske neodvisnosti. Združeni narodi na

primer kot mlade opredeljujejo ljudi, stare od 15 do 24 let, medtem ko svetovna zdravstvena organizacija za mlade šteje ljudi, stare od 15 do 34 let (Norris 2002).

Tudi tradicionalne opredelitve mladine niso popolnoma ustrezne. Problem je, da se v isto skupino uvrščajo ljudje iz zelo različnih družbenih izvorov in položajev, na primer mladi, ki se šolajo in mladi, ki so zaposleni. Druga možnost je opredeljevanje s postavljanjem zgornje in spodnje starostne meje (Ule 1988).

Mannheim v Nastran Ule (1993) poda naslednji opis kategorije mladih, s katerim bi se še najbolj strinjal, in sicer pravi: »Mladina je družbena skupina s sorodnim socialnim in kulturnim življenjskim načinom s podobnimi stališči, cilji in vrednotami« (Mannheim v Nastran Ule 1993, 19).

Sam bom v diplomskem delu mlade opredelil na podlagi starostne delitve. Starostni skupini, ki ju bom obravnaval kot kategorijo mladih, ki so tudi predmet diplomskega dela, sta naslednji: 1) anketiranci, stari do 18 let in 2) anketiranci, stari od 19 do 30 let. Slednja bo dejansko ključna starostna skupina, ki jo bom obravnaval, saj imajo mladi do 18. leta omejene možnosti političnega udejstvovanja in zato pri določenih oblikah političnih aktivnosti niso primerna kategorija za proučevanje politične participacije.

4.2 Politična participacija mladih

Mladi naj bi se počutili izolirani in celo izključeni iz političnega sistema. Šteje se jih za nezrele in finančno odvisne od staršev, zato se jih ne obravnava kot enakovredne člane procesa načrtovanja in ureditve moči. Tudi mladi naj bi pogosto razumeli, da je politično udejstvovanje domena odraslih. V preteklosti je bilo dokazano, da mladi ne uživajo visokih položajev v strankah, te pa tudi nerade sodelujejo z njimi in zastopajo njihove interese. Okolje tvori močne občutke, nekakšne kolektivne predispozicije, kot je na primer ta, da politiki lažejo. Mladi z manj kulturnega in družbenega kapitala se lahko na to odzovejo s tem, da se distancirajo od politike (ki laže), saj ne vidijo, kako bi jim olajšala življenje ali vplivala na spremembe. Mladi politično bolj participirajo na področju spleta; starejši so namreč slabše tehnično opremljeni in izobraženi. Leta 2011 so imela v nemirih v Veliki Britaniji Twitter in mobilna sporočila mladih pomembno vlogo. Izkazalo se je, da imajo mladi boljše možnosti za tovrstno politično participacijo, saj so mlajši, brezposelni, študentje in imajo čas, nimajo majhnih otrok,

učinkovito uporabljajo tehnologijo in gredo fizično lahko na ulico. Starejši lahko mnenje izrazijo v tisku, vplivajo na lokalne medije in podobno (Norris 2002).

4.3 Politična participacija mladih v Sloveniji

Mladi v Sloveniji se v bistveno večji meri zatekajo k protestnim, individualiziranim in IKT dejavnostim, kot pa na primer konvencionalnim, institucionaliziranim, strankarskim. Mladi vse bolj posegajo po novih, neposrednih, individualiziranih oblikah udeležbe, kot so podpisovanje peticij, udeležba na zakonitih demonstracijah, bojkotiranje, sodelovanje pri nenapovedanih stavkah, zasedanjih prostorov v protestne namene in podobno. Mladi želijo sodelovati pri iskanju rešitev za delovanje družbe, vendar na bolj individualen način (Lavrič in drugi 2010).

Angažiranje mladih je očitno predvsem v občasnih družbenih gibanjih z močnim protestnim nabojem, ki se nanaša na konkretne ukrepe. Takšna gibanja so navadno brez notranje organizacije in razpadejo, ko ni več povoda zanje (Ule 1988).

Politika po pomembnosti pri mladih v Sloveniji zaostaja za področji, kot sta izobraževanje in ustvarjalne dejavnosti. Prav tako ji mladi namenjajo manjšo vlogo kot prijateljstvu, družini, partnerstvu. To sicer velja tudi za splošno populacijo v Sloveniji, vendar je odstopanje pri mladih večje. Zanimanje za politiko med mladimi sicer s starostjo narašča. Dijaki gimnazij so za politiko bolj zainteresirani kot dijaki srednjih poklicnih šol. Med spoloma pri mladih v Sloveniji ni pomembnih razlik v politični participaciji. Mladi pri nas se redko pogovarjajo o politiki, ob tem pa pogosto prevzemajo volilni vzorec staršev. Glede na starše je prehodov med desnim in levim blokom le 7 % (Miheljak 2002).

5 ANALIZA POLITIČNE PARTICIPACIJE MLADIH V SLOVENIJI V OBDOBJU 2002–2012

Analiza politične participacije v obdobju od leta 2002 do 2012 bo temeljila na podatkih raziskav Slovenskega javnega mnenja iz let 2002, 2006, 2008 in 2012. Prav tako bom uporabil raziskave EVS, ki so bile objavljene v okviru študije Slovenska mladina 2010 in 2013.

Analiza politične participacije bo potekala v dveh smereh, in sicer bom na eni strani analiziral

stopnjo politične participacije mladih v razmerju do ostalih starostnih skupin, na drugi strani pa, kako se je stopnja politične participacije mladih spreminjala skozi obravnavano obdobje.

5.1 Koliko se mladi v Sloveniji zanimajo za politiko?

Pri tem vprašanju ne bom neposredno ugotavljal, kolikšna je politična participacija mladih. Iz odgovorov pri tem vprašanju skušam izvedeti, kolikšno je splošno zanimanje mladih za politiko. Predvidevam, da bodo rezultati pri tem vprašanju nakazali smernice, kakšne rezultate lahko nato pričakujemo tudi neposredno pri politični participaciji. Pričakujem nizko stopnjo zanimanja mladih za politiko, najnižjo med celotno populacijo, saj iz literature, ki sem jo obravnaval v prvem teoretičnem delu, izhaja, da mladi kažejo majhno zanimanje za politiko.

Možni odgovori na zastavljeno vprašanje so bili naslednji: a) za politiko se zelo zanimam, b) za politiko se še kar zanimam, c) za politiko se komaj kaj zanimam, č) za politiko se sploh ne zanimam.

Za lažjo preglednost rezultatov bom v kategorijo »za politiko se zanimam« združil rezultate, ki so bili v raziskavi pridobljeni z odgovori: a) za politiko se zelo zanimam in b) za politiko se še kar zanimam.

V tabeli so torej navedeni odstotki anketirancev, ki so na zastavljeno vprašanje odgovorili, da se za politiko zelo zanimajo ali pa se še kar zanimajo.

Tabela 5.1: Zanimanje prebivalcev Slovenije za politiko med letoma 2002 in 2012

Zanimam se za politiko	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let

Raziskava SJM 2002	17,2 %	31,7 %	40,6 %	52,2 %	49 %
Raziskava SJM 2006	18 %	31,7 %	44,1 %	51,5 %	50,1 %
Raziskava SJM 2008	17,2 %	41 %	48,6 %	54,5 %	56,8 %
Raziskava SJM 2012	11,3 %	32,2 %	34,9 %	45,4 %	53,6 %

Vir: SJM (2002, 2006, 2008 in 2012).

Podatki raziskav Slovenskega javnega mnenja iz let 2002, 2006, 2008 in 2012 pri vprašanju, koliko se anketiranci »zanimajo« za politiko, potrjujejo pričakovanja in jasno kažejo, da je delež teh, ki se za politiko »zanimajo«, pri mladih občutno manjši kot v starejših starostnih skupinah. Posebej nizek odstotek tistih, ki se za politiko zanimajo, je v starostni skupini do 18 let. V tej skupini se niti 20 odstotkov vprašanih ni opredelilo, da se vsaj še kar zanimajo za politiko. Anketiranci, stari od 19 do 30 let, ki prav tako sodijo v kategorijo mladih, kažejo več zanimanja za politiko, a je to še vedno občutno manjše kot pri starejših starostnih skupinah. Glede na tendenco povezanosti med višjo starostjo in večjim zanimanjem za politiko lahko sklepamo, da je večji delež tistih, ki se zanimajo za politiko v starejših letih, znotraj starostne skupine 19–30 let. To je lahko še bolj skrb vzbujajoče, saj bi analiza, če bi starostno skupino omejili denimo na 19 do 26 let, verjetno pokazala še precej slabše rezultate, kakor jih kaže ta, kjer so med mlade uvrščeni anketiranci, stari do 30 let.

Če zanimanje za politiko mladih (do 30 let), kjer z izjemo leta 2008 ta ne dosega niti ene tretjine vseh vprašanih, primerjamo s starostnima skupinama anketirancev starejših od 46 let, ki sta se v največjem deležu opredelili, da jih politika zanima, in je ta odstotek vselej okoli 50 odstotkov, lahko potrdimo velik razkorak med zanimanjem za politiko mladih in starejšimi generacijami. Ob tem velja poudariti, da tudi na splošno celotna populacija prebivalcev, ne samo mladi, v Sloveniji sodi med države, kjer je stopnja politične participacije nizka.

Pomembno bi bilo ugotoviti, ali gre pri mladih za generacijski ali ciklični učinek nezanimanja za politiko. Če gre za generacijski učinek, lahko pričakujemo, da bo v naslednjem obdobju politična participacija upadla tudi pri starejših generacijah. Če pa gre za učinek cikla, lahko pričakujemo nadaljevanje razkoraka med politično udeležbo mladih in starejših generacij v prid slednjim. Morda imamo trenutno celo situacijo mešanja obeh učinkov, tako generacijskega kot cikličnega.

Stopnja zanimanja mladih (od 19 do 30 let) za politiko se v letih 2002, 2006 in 2012 skoraj ni spreminjala in je bila malo nad 30 odstotkov. Leta 2008 je zanimanje mladih za politiko prehodno poskočilo, in sicer na 41 odstotkov. Čas tega naglega povečanja zanimanja mladih za politiko sicer sovpada z velikim družbenim prelomom, ki ga je povzročila gospodarska kriza, ki se je začela ravno leta 2008, vendar pa je verjetno pomembnejši dejavnik, ki je vplival na skok zanimanja mladih za politiko, dejstvo, da je bilo to edino izmed obravnavanih let, ko so v Sloveniji potekale volitve. Tega leta se je zanimanje za politiko povečalo tudi pri drugih starostnih skupinah, res pa je, da je bilo povečanje zanimanja za politiko v starostni skupini od 19 do 30 let največje.

Učinek političnega prebujenja mladih v Sloveniji, če je to sploh bilo ali pa so rezultati zgolj odraz volilnega leta, pa je bil kratkotrajen, saj podatki za leto 2012 kažejo na vnovičen padec zanimanja mladih za politiko nazaj na odstotke, ki so bili značilni pred letom 2008, torej na nekaj malega več kot 30 %. To bi morda lahko povezali s frustracijo in razočaranjem aktivnega dela populacije, saj kljub mobiliziranosti ljudi v času začetka krize in politični aktivnosti stvari niso šle v zeleno smer. Sprejemali so se za ljudi neugodni ukrepi in ti so morda dobili občutek, da so izigrani in je njihova politična aktivnost zaman. Padec zanimanja za politiko se je sicer v raziskavi leta 2012 odrazil v vseh starostnih skupinah in nekako potrjuje tezo o splošnem nezadovoljstvu ljudi nad politiko v tem času. Seveda je možno tudi, da so se ljudje enostavno sprijaznili z dejstvom, da okoliščine ne dopuščajo zelenih političnih rešitev, zato jih je to morda odvrnilo od zanimanja zanjo v deležu, kot je bilo to značilno leta 2008, ko so ljudje v takšne rešitve še verjeli. Kot sem že omenil, bi k nezanimanju za politiko v Sloveniji lahko v obdobju po letu 2008 privedlo tudi spoznanje ljudi, da se večina pomembnih odločitev, kar zadeva gospodarsko recesijo, sprejema v okviru Evropske unije in politika posamezne države pri tem pogosto nima pomembne besede, to pa seveda ne deluje motivacijsko na posameznika, da bi se pretirano zanimal za politiko v svoji državi. Zagotovo je možnih še več drugih razlogov, zakaj je zanimanje za politiko po letu 2008 znova upadlo.

Verjetno gre celo za zmes različnih razlogov, ki pa jih v okviru tega diplomskega dela z gotovostjo ne morem potrditi, saj bi bila za to potrebna podrobna študija možnih dejavnikov, ki vplivajo na upad zanimanja ljudi za politiko.

5.2 Koliko mladi v Sloveniji zaupajo politikom?

Z analizo odgovorov na to vprašanje bom poskušal ugotoviti, kolikšno je bilo zaupanje mladih v politike in ali morebitno nezaupanje sproža odpor mladih do politične participacije.

Vprašanje je bilo zastavljeno tako, da so ljudje na lestvici od 0 do 10 ovrednotili, kako močno zaupajo politikom. Ocena 0 je pomenila, da politikom sploh ne zaupajo, 10 pa, da politikom popolnoma zaupajo. Za preglednejšo analizo bom 11-stopenjsko lestvico zaupanja v politike združil v tri kategorije. Ocene 0–3 bom združil v kategorijo »politikom ne zaupam«, 4–6 bom združil v kategorijo »politikom srednje zaupam« in 7–10 v kategorijo »politikom zelo zaupam«.

Tabela 5.2: Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2006

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
Politikom ne zaupam	25,5 %	28,9 %	43,2 %	48,3 %	47,5 %
Politikom srednje zaupam	42,8 %	49,6 %	37,6 %	34,2 %	35,7 %
Politikom zelo zaupam	31,7 %	21,5 %	19,2 %	17,5 %	16,8 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Vir: SJM (2006).

Tabela 5.3: Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2008

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let

Politikom ne zaupam	53,4 %	51,7 %	55,5 %	53,6 %	45,6 %
Politikom srednje zaupam	36,7 %	40,9 %	39,8 %	40,7 %	43,3 %
Politikom zelo zaupam	9,9 %	7,4 %	4,7 %	5,7 %	11,1 %
	100 %	100 %	100 %	100	100 %

Vir: SJM (2008).

Tabela 5.4: Zaupanje prebivalcev Slovenije v politike leta 2012

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
Politikom ne zaupam	59,2 %	69,1 %	78,2 %	74,5 %	68,5 %
Politikom srednje zaupam	40,8 %	27 %	19,8 %	21,7 %	26,5 %
Politikom zelo zaupam	0 %	3,8 %	2 %	3,8 %	5 %
	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %

Vir: SJM (2012).

Podatki, ki smo jih dobili v raziskavah SJM 2006–2012 na vprašanje, koliko zaupajo politikom, so me pripeljali do presenetljive ugotovitve. Kljub temu da smo pri prejšnjem vprašanju ugotovili, da je stopnja mladih, ki se zanima za politiko, manjša kot pri ostalih starostnih skupinah, se je sedaj pri drugem vprašanju izkazalo, da kljub temu mladi zaupajo politikom bolj kot preostala populacija.

Če se osredotočimo na leto 2006 pri obeh kategorijah mladih, torej vseh anketirancev, starih do 30 let, stopnja nezaupanja v politike ni dosegla 30 %, medtem ko je pri ostalih starostnih skupinah močno preseгла 40 %. Pri skupini nad 46 let se približala celo 50 %.

Pri odgovorih, kjer so se anketiranci odločili, da politikom zelo zaupajo, se pojavi večja vrzel, tudi med starostnima skupinama, ki ju obravnavam kot mlade. Kar 31,7 % vprašanih, ki so stari do 18 let, je zaupanje v politike ovrednotilo s 7 ali več, medtem ko je bilo takih anketirancev med populacijo od 19 do 30 let le 21,5 %. Skoraj polovica vprašanih, in sicer 49,6 %, iz starostne skupine 19–30 je zaupanje do politikov ovrednotila s številkami 4–6, kar pomeni, da

jim srednje zaupajo. Med mlajšimi mladimi, torej do 18 let, pa je bilo takšnih anketirancev manj, in sicer 42,8 %. Kljub vsemu je v obeh primerih delež vseh mladih do 30 let, tako tistih, ki so ocenili, da politikom srednje zaupajo, kot tistih, ki jim zelo zaupajo, večji kot pri ostalih starostnih skupinah, kjer so se, kot smo ugotovili že prej, anketiranci v velikem deležu opredelili, da politikom ne zaupajo.

Druga ugotovitev, ki se nazorno kaže, pa je tendenca strmega padca v zaupanje politikov pri anketirancih vseh starostnih skupin. Sam se bom osredotočil na stopnjo zaupanja mladih, in sicer bom obravnaval starostno skupino od 19 do 30 let.

Stopnja nezaupanja med mladimi do politikov od leta 2006 do 2012 je skokovito narastla. Če je bilo leta 2006 anketirancev, starih od 19 do 30 let, ki so ocenili, da politikom ne zaupajo, le 28,9 %, je ta številka v letu 2008 presegla 50 % in leta 2012 dosegla 69,10 %, kar je res zaskrbljujoč rezultat.

Če rezultate povežemo z ugotovitvami pri prejšnjem vprašanju, ko smo ugotavljali, koliko se mladi zanimajo za politiko, lahko zaključimo, da obstaja prag, do katerega nezaupanje v politike še ne pomeni neposredno tudi odvrnitev od zanimanja ljudi za politiko. Nezaupanje v politike namreč tendenčno močno narašča, medtem ko zanimanje ljudi za politiko variira. Zmotno bi bilo trditi, da oba kazalca med seboj nista povezana.

Leta 2006, ko je bila stopnja nezaupanja v politike izrazito najnižja, je bil delež mladih (od 19 do 30), ki so se zanimali za politiko, 31,7 %, kar je skoraj enako kot leta 2012, ko je bil delež teh 32,2 %. Na drugi strani smo pri vprašanju nezaupanja v politiko ugotovili, da je stopnja nezaupanja v politike v tem času narasla z 28,9 na 69,1 %. Nekoliko presenetljivo je, da precejšnja stopnja zaupanja v politike leta 2006 ni rezultirala v višjem zanimanju za politiko. Morda je to logičen rezultat tega, da so ljudje politikom zaupali in zato niso videli potrebe, da se za politiko zanimajo. Leta 2008 je zaupanje v politike padlo in zanimanje za politiko se je povečalo. Ljudje so torej začutili potrebo, da se morajo aktivno vključiti v politiko in se zanimati zanjo, saj so ugotovili, da se jim obetajo negativne spremembe, politikom pa niso zaupali dovolj. Vendar ta razlaga postane nekoliko negotova ob pogledu na rezultate iz leta 2012, saj je zaupanje v politike še dodatno padlo, hkrati pa je padlo tudi zanimanje za politiko. To bi si nekako lahko razložili s tem, da so bili mladi po dogodkih od leta 2008 naprej, ko je svet zašel v gospodarsko krizo, nad politiko razočarani in so imeli občutek, da enostavno nimajo vpliva na dogodke. **Politikom niso zaupali, hkrati pa tudi niso videli motiva, da bi se za politiko zanimali, saj so imeli občutek, da na dogajanje ne morejo vplivati.** Ob tem moramo

spomniti, da se je pri nas v Evropski uniji gospodarska kriza v precejšnji meri reševala na evropski ravni in so imeli mladi v Sloveniji lahko tudi na podlagi tega občutek, da njihovo zanimanje za politiko nima pravega učinka.

Z analizo vprašanj smo do zdaj dobili predstavo o tem, kakšna je splošna klima v odnosu mladih do politike. Ugotovili smo, da je zanimanje mladih za politiko nizko. Na drugi strani pa smo ugotovili, da politikom mladi zaupajo nekoliko bolj kot anketiranci ostalih starostnih skupin.

V naslednjem poglavju bom najprej analiziral nekaj vprašanj, ki bodo nudila informacije o tem, kako aktivni so mladi na področju konvencionalne politične participacije. Sledilo bo poglavje z vprašanji s področja nekonvencionalnih oblik politične participacije, za konec empiričnega dela pa še poglavje, kjer bodo podane primerjave politične participacije mladih v Sloveniji v primerjavi z ostalimi evropskimi državami.

5.3 Delež mladih v Sloveniji, ki so aktivni na področju konvencionalnih oblik politične participacije

5.3.1 Ali ste se udeležili zadnjih volitev v državni zbor?

Z analizo odgovorov na to vprašanje bom poskušal izvedeti, kolikšna je bila dejanska politična participacija mladih na državnoborskih volitvah v obravnavanem desetletju. Povedano natančneje, v kolikšni meri so mladi v anketnih vprašalnikih SJM od leta 2002 do 2012 navedli, da so se udeležili zadnjih državnoborskih volitev. Seveda to ne pomeni, da so se dejansko vsi, ki so v anketi obkrožili da, volitev tudi udeležili, hkrati pa moram opozoriti, da se pri anketi iz leta 2002 vprašanje nanaša na volitve leta 2000. >Vendar bom, ker gre v prvi vrsti za mnenje iz leta 2002, ta podatek vseeno uporabil v diplomskem delu, ki sicer obravnava obdobje od leta 2002 do 2012.

Zagotovo bomo z analizo prišli do še enega pomembnega podatka pri razsvetljevanju stopnje politične participacije mladih v Sloveniji in ne pričakujem rezultatov, ki bodo podobni tistim, ki smo jih dobili pri vprašanju, koliko se anketiranci zanimajo za politiko. Volitve so namreč specifičen, enkratni dogodek, ki se ga po mojem pričakovanju udeleži tudi marsikateri človek, ki ga politika sicer ne zanima, a ga kolektivni družbeni tok, ki vlada pred volitvami, spodbudi h glasovanju.

Odstotek ljudi, ki so imeli pravico do volilne udeležbe in so v anketah SJM 2002, 2006, 2008, 2012 dejali, da so se udeležili zadnjih državnoborskih volitev:

Tabela 5.5: Udeležba na zadnjih državnoborskih volitvah v Sloveniji

	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
SJM 2002	68,3 %	80,4 %	87 %	88,4 %
SJM 2006	58,8 %	79,7 %	84,4 %	85,5 %
SJM 2008	57,5 %	73,8 %	78,3 %	81,7 %
SJM 2012	62,2 %	72,6 %	75,4 %	80,8 %

Vir: SJM (2002, 2006, 2008 in 2012).

Ob tem je pomembno dodati, da na izvirne rezultate predvsem v skupini mladih (od 19 do 30 let) vpliva tudi dejstvo, da vsi, ki so odgovarjali v raziskavah določenega leta, na prejšnjih volitvah, na katere se je nanašalo vprašanje, še niso imeli volilne pravice, saj so bili tedaj premladi. Volilne pravice v skupini od 19 do 30 let tako ni imelo: leta 2002 5 %, leta 2006 6,8 %, leta 2008 0 % in leta 2012 2,4 % anketirancev. Iz tega razloga sem anketirance brez volilne pravice izvzel iz izračuna rezultatov vseh starostnih skupin.

Politična participacija mladih na parlamentarnih volitvah je bila v obdobju, ki ga analiziram, občutno manjša od vseh ostalih starostnih skupin. V primerjavi s starostnimi skupinami, ki so se v največjem deležu odpravili na volišča, je bil odstotek mladih (19–30 let) v letu 2000 nižji za 20,1 %, leta 2004 za 26,7 %, leta 2008 za 24,2 % in leta 2011 za 18,6 %. Kljub temu odstotek udeležbe mladih na volitvah ni tako nizek. Najnižji je bil leta 2008, in sicer 57,5 %, najvišji pa leta 2000, ko je znašal 68,3 %. Res pa je, da dejanska udeležba na volitvah ni bila tako visoka, kot kažejo rezultati anket Slovenskega javnega mnenja.

Kronologija udeležbe mladih na volitvah kaže, da naj bi bila udeležba leta 2000 dokaj visoka, in sicer 68,3 %. Sledil je padec v udeležbi, saj jih je leta 2006 le še 58,8 vprašanih odgovorilo, da so se udeležili zadnjih volitev.

---

¹ Podatki iz anketnega vprašalnika SJM 2002 se nanašajo na državnoborske volitve leta 2000, podatki SJM 2006 se nanašajo na državnoborske volitve leta 2004, podatki SJM 2008 se nanašajo na državnoborske volitve leta 2008 in podatki SJM 2012 se nanašajo na državnoborske volitve leta 2011.

Kljub temu, da so leta 2008 mladi v anketi pokazali precejšen porast zanimanja za politiko, se to v udeležbi na volitvah ne pozna, saj je volilna udeležba še nekoliko padla, in sicer na 57,5 %.

Kar nekoliko presenetljivo je, glede na rezultate, ki smo jih dobili pri prejšnjih vprašanjih, da je leta 2012 zaupanje v politike med mladimi močno padlo, kot tudi zanimanje za politiko, ob tem pa naj bi se državnoborskih volitev konec leta 2011 udeležilo občutno več mladih kot denimo v letih 2006 in 2008. To je vsekakor dober podatek, saj kaže na rast formalne politične participacije mladih, in to kot v edini starostni skupini v tem obdobju. Vse druge starostne skupine so namreč od leta 2002 beležile trend upadanja politične participacije.

5.3.2 Koliko mladi v Sloveniji stopajo v stik s politikom ali predstavnikom državne oblasti?

Pri tem vprašanju bom skušal ugotoviti, kako aktivni so mladi pri ustvarjanju neposrednega stika s politiki, torej da skušajo s svojim angažmajem vplivati na mišljenje in odločitve ljudi, ki so jih državljani izbrali za svoje predstavnike. Predpostavljam, da bo delež mladih, ki se poslužujejo tovrstne politične aktivnosti, v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami, bolj izenačen kot denimo pri vprašanju udeležbe mladih na volitvah, kjer se je izkazalo, da so mladi na tem področju precej manj aktivni kot starejši državljani Slovenije.

Obstaja več načinov, kako bi v Sloveniji lahko izboljšali stvari ali preprečili, da bi šlo kaj narobe. Ali ste v zadnjih 12 mesecih naredili kaj od navedenega?

Ali ste stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti?

V tabeli so navedeni odstotki ljudi, ki so na to vprašanje odgovorili pritrdilno, torej z DA:

Tabela 5.6: Stik prebivalcev Slovenije s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
SJM 2002	4 %	15 %	11,3 %	16,9 %	8 %
SJM 2006	9 %	16 %	18,8 %	19,7 %	9,4 %
SJM 2008	3,1 %	10,7 %	14,8 %	13,2 %	8,9 %
SJM 2012	0 %	7,7 %	11,3 %	6,7 %	5,4 %

Vir: SJM (2002, 2006, 2008 in 2012).

Pričakovano je najmanjši delež tistih, ki so odgovorili, da so v zadnjih 12 mesecih stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti med anketiranci, ki so mlajši od 18 let. Ta populacija ljudi še ne deluje v organizacijah ali projektih, kjer bi imeli možnost stopiti v stik s politiki, hkrati pa so v večini primerov še premladi, da bi bili tako samoiniciativni, da bi aktivno sodelovali v politiki. Kljub temu je bil delež teh mladih, še posebej v letu 2006, precej visok, saj naj bi imel stik s politikom skoraj vsak 10. vprašani, mlajši od 18 let.

Populacija, ki nas najbolj zanima, so mladi od 19 do 30 let. Delež teh v primerjavi z drugimi starostnimi skupinami je bil leta 2002 med najvišjimi, saj naj bi v stik s politikom stopilo kar 15 % vprašanih mladih od 19 do 30 let. Kljub še malenkostni rasti deleža mladih, ki so stopili v stik s politiki leta 2006, je bila ta rast v primerjavi s starejšima starostnima skupinama manjša. V letu 2008 je sledil strm padec deleža mladih, ki so stopili v stik s politikom. Padec se je nadaljeval tudi v leto 2012, ko se je v primerjavi z letom 2006 delež mladih, ki so stopili v stik s politikom, prepolovil in je znašal 7,7 %. Razlog lahko najdemo v rezultatih, ki smo jih dobili pri vprašanju o zaupanju mladih v politike. To je bilo leta 2006 še precej visoko, in sicer je politikom zaupalo 21,5 % vprašanih mladih od 19 do 30 let, leta 2008 zgolj še 7,4 % in nazadnje leta 2012 le 3,8 % vprašanih mladih. Povezava med spremenljivkama je torej očitna in nekako tudi logična. Večje kot je bilo zaupanje mladih v politike, večji je bil interes mladih, da stopijo v stik z njimi. Naloga politike je torej, da si ponovno povrne zaupanje ljudi in posledično se bodo povečale vsaj določene oblike politične participacije mladih.

5.3.3 Delovanje mladih v politični stranki ali skupini aktivistov

V tem delu naloge bom ugotavljal, kako aktivni so mladi pri delovanju v politični stranki ali skupini aktivistov. Pričakujem, da bodo mladi manj aktivni na tem področju kot starejše starostne skupine ljudi, saj je zanimanje mladih za politiko, kot smo že ugotovili pri analizi

prejšnjih vprašanj, manjše kot pri starejših starostnih skupinah.

Vprašanje, ki je bilo zastavljeno anketirancem, se je glasilo: »Ali ste v zadnjem letu delovali v politični stranki ali skupini aktivistov?« V tabeli so navedeni odstotki ljudi, ki so na to vprašanje odgovorili pritrdilno, torej z DA.

Opozoriti moramo, da so odstotki ljudi, ki so se v obravnavanih letih odločali za tovrstno politično participacijo, zelo nizki, zato moramo biti pri analizi rezultatov kar nekoliko previdni. Trikratno povečanje politične udeležbe v nekem obdobju lahko tako pomeni povečanje zgolj za nekaj odstotkov.

Tabela 5.7: Delovanje prebivalcev Slovenije v politični stranki ali skupini aktivistov prebivalcev

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
SJM 2002	1 %	2,8 %	3 %	5,5 %	3,4 %
SJM 2006	0,9 %	1,9 %	3,3 %	6,2 %	3,3 %
SJM 2008	4,6 %	3,1 %	2,5 %	3,6 %	3,7 %
SJM 2012	1,6 %	2,4 %	1,7 %	3,2 %	3,1 %

Vir: SJM (2002, 2006, 2008 in 2012).

Delovanje v politični stranki ali skupini aktivistov sta dve dokaj različni stvari, zato moramo biti pri analizi podatkov nekoliko bolj previdni. V skupini mladih do 18 let v oči bode podatek iz leta 2008, ko naj bi tovrstno delovalo kar 4,6 % izbrane populacije. Odstotek tako odstopa od podatkov iz ostalih let, da poraja kanček dvoma v njegovo verodostojnost. Splošno gledano pa je odstotek mladih, vključujoč tudi skupino od 19 do 30 let, ki so delovali v politični stranki oziroma skupini aktivistov, nizek. Odstotek tudi variira in ne kaže nekega pozitivnega ali negativnega trenda, zato je tudi težko napovedati tendenco, kako bi se delež tovrstne udeležbe lahko gibal v prihodnjih letih. Vseeno pa lahko zaključimo, da je odstotek mladih, vključenih v stranko oziroma skupino aktivistov, zelo nizek. Razen leta 2008 so se manj kot trije mladi od 100 anketirancev opredelili, da so v zadnjih 12 mesecih delovali v politični stranki ali skupini aktivistov. Rezultati torej niso spodbudni, saj potrebujemo aktivno civilno družbo, ki opozarja na probleme in ponuja rešitve, rezultati pri tem vprašanju pa pomembno kažejo na pasivnost pri aktivni politični participaciji mladih in, če se ozremo nekoliko širše, tudi pri ostalih

starostnih skupinah.

Povzetek ugotovitev o stopnji konvencionalne politične participacije mladih v Sloveniji med letoma 2002 in 2012:

- Mladi od 19 do 30 let so se v manjšem deležu udeleževali parlamentarnih volitev kot preostala populacija v Sloveniji. Udeležba je do leta 2012 kontinuirano upadala, tega leta pa je bila zabeležena rast udeležbe na volitvah.

- Mladi so v stik s politikom oz. predstavnikom oblasti stopali nekoliko manj kot starejše generacije, vrh tovrstne politične participacije so dosegli leta 2006, nato pa je v letih 2008 in 2012 sledil kontinuiran padec.

- Mladi so manj delovali v političnih strankah kot populacija, starejša od 46 let, in so v povprečju starostne skupine od 31 do 45 let, udeležba pa od leta 2002 do 2012 ostaja na podobni ravni.

5.4 Analiza stopnje nekonvencionalne politične participacije mladih v Sloveniji v obdobju od 2002 do 2012

V tem delu empirične analize politične participacije mladih v Sloveniji v obdobju od 2002 do 2012 bom analiziral še dve vprašanji, ki obravnavata stopnjo nekonvencionalne politične participacije med mladimi v Sloveniji v tem obdobju. Vprašalniki so se čez leta sicer spreminjali, tako da za obravnavani vprašanji nimam podatkov iz vseh letnikov raziskav SJM iz omenjenega obdobja, sta pa bili vprašanji obravnavani v vsaj dveh različnih raziskavah in bomo tako lahko dobili informacijo o trendu naraščanja oziroma padanja deleža mladih pri določeni obliki nekonvencionalne politične participacije.

5.4.1 Stopnja podpisovanja peticij mladih v Sloveniji

V tem delu sem ugotavljal, v kolikšni meri so mladi v obdobju od 2006 do 2012 podpisovali kakšno izmed peticij. Gre za obravnavo prve oblike nekonvencionalne politične participacije in pričakujem, da bodo mladi na tem področju bolj aktivni kot preostala populacija v Sloveniji.

Ali ste v zadnjih 12 mesecih podpisali kakšno peticijo?

V tabeli so navedeni odstotki ljudi, ki so na to vprašanje odgovorili pritrdilno, torej z DA:

Tabela 5.8: Podpisovanje peticij prebivalcev Slovenije

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
SJM 2006	9 %	25,9 %	18,5 %	11,1 %	5,6 %
SJM 2008	3,1 %	15,3 %	10,2 %	7,5 %	4,3 %
SJM 2012	1,6 %	12,1 %	10,6 %	6,7 %	4,6 %

Vir: SJM (2006, 2008 in 2012).

Podatki o politični participaciji, ki zadevajo podpisovanje peticije, tehtnico močno nagnejo na stran mladih. Mladi (19–30 let) so vsa leta, ki jih obravnavane raziskave zajemajo, peticije podpisovali v bistveno večjem deležu kot ostale starostne skupine v Sloveniji.

Kljub temu, da so bili mladi v letih od 2006 do 2012 najbolj aktivni v podpisovanju peticij, pa trend, ki se kaže, ni nič kaj obetaven. Če je leta 2006 peticijo v zadnjih 12 mesecih podpisalo kar 25,9 % anketirancev, starih od 19 do 30 let, jih je to leta 2008 storilo le še 15,3 % in na koncu leta 2012 le 12,1 %. Vse to govori o izrazito negativnem trendu, tudi na tem področju politične participacije mladih.

5.4.2 Delež mladih, ki so se v zadnjih 12 mesecih udeležili zakonitih demonstracij

Pri tem vprašanju bom ugotavljal, kako aktivni so bili mladi na področju udeleževanja na zakonitih demonstracijah v obdobju od 2002 do 2012. Vprašanje je bilo sicer leta 2006 in 2008 izvzeto iz vprašalnikov SJM, tako da bo analiza temeljila zgolj na primerjavi rezultatov iz vprašalnikov leta 2002 in 2012. Pričakujem, da so se mladi demonstracij udeleževali v večjem številu kot preostala populacija.

V tabeli so navedeni odstotki ljudi, ki so na to vprašanje odgovorili pritrdilno.

Tabela 5.9: Udeležba prebivalcev Slovenije na zakonitih demonstracijah

	do 18 let	19–30 let	31–45 let	46–60 let	nad 61 let
SJM 2002	4 %	5 %	2 %	2,2 %	1,6 %

SJM 2012	3,3 %	3,9 %	5,5 %	3,5 %	1,4 %
-----------------	-------	-------	-------	-------	-------

Vir: SJM (2002 in 2012).

Podatki kažejo, da je politična participacija mladih tudi po deležu udeleženi na zakonitih demonstracijah večinoma večja oziroma vsaj podobna kot pri ostalih starostnih skupinah. Leta 2002 so 4 % mladih do 18 let in 5 % mladih od 19 do 30 let odgovorili, da so se udeležili zakonitih demonstracij. V ostalih starostnih skupinah je bil ta odstotek le okoli 2 %. Leta 2012 je bila udeležba mladih na protestih nižja kot leta 2002 in je padla pod 4 %. Na drugi strani pa se je udeležba na protestih nekoliko povečala pri starejših starostnih skupinah.

Udeležba na protestih je sicer tudi nekoliko pogojena z družbenimi dogajanja v posameznem letu. Imamo določena leta, ko so v ospredju veliki delavski protesti; tedaj seveda prevlada udeležba nekoliko starejše populacije, ko pa je leto s študentskimi protesti, na deležu pridobijo mladi.

Če primerjamo leti 2002 in 2012, je delež mladih, ki so protestirali, nekoliko upadel. Kljub temu imamo premalo podatkov, da bi lahko zaključili, da participacija mladih na protestih upada. Za to nam predvsem manjkajo podatki še za kakšno leto. Če potegnemo črto, lahko ugotovimo, da mladi v povprečju sodelujejo na protestih vsaj toliko kot starejše starostne skupine oziroma še malo bolj, kar pa nikakor ni značilno za konvencionalne oblike politične participacije, kjer mladi močno zaostajajo.

Povzetek ugotovitev o stopnji nekonvencionalne politične participacije mladih (od 19 do 30 let) v Sloveniji med letoma 2002 in 2012:

- V obdobju od 2006 do 2012 so bili mladi od 19 do 30 let v Sloveniji pri podpisovanju peticij precej bolj aktivni kot ostala populacija, se je pa delež teh v tem obdobju več kot

prepolovil. Mladi do 18 let so peticije podpisovali v najmanjši meri.

- Mladi do 30 let so na zakonitih protestih v povprečju sodelovali v večji meri kot ostale starostne skupine. Leta 2012 pa je tudi udeležba mladih na protestih nekoliko upadla.

5.5 Primerjava politične participacije mladih v Sloveniji z nekaterimi drugimi evropskimi drugimi državami

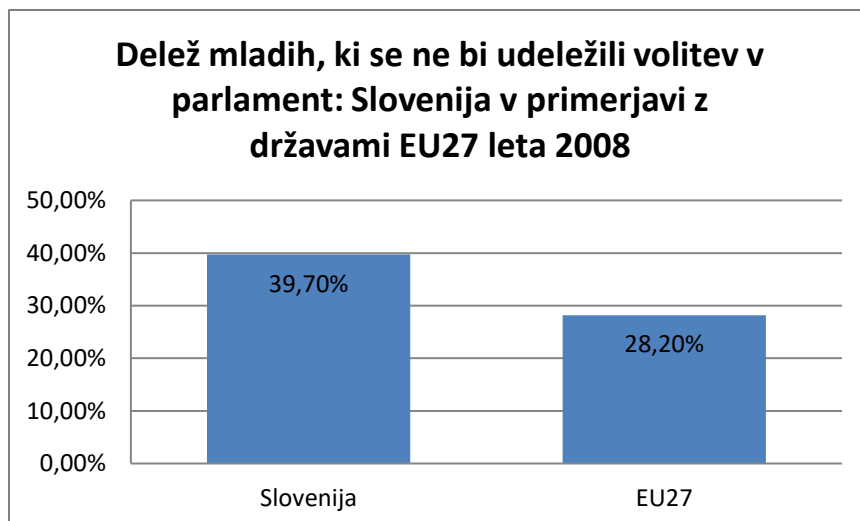
V tem delu bom naredil še pregled raziskav, ki obravnavajo politično participacijo mladih v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami. Tako bomo dobili občutek, kaj rezultati, ki smo jih analizirali do zdaj, predstavljajo v mednarodnem prostoru.

5.5.1 Delež mladih, ki se ne bi udeležili volitev v parlament: Slovenija v primerjavi z državami EU27 leta 2008

Obravnaval bom podatke EVS, ki zajemajo delež mladih, starih od 15 do 29 let, ki se ne bi udeležili volitev v parlament: podatki zajemajo povprečje 27 držav EU v primerjavi s Slovenijo leta 2008 in so objavljeni v študiji Mladina 2010.

Na podlagi mednarodne primerjave bom predstavil rezultate, kolikšen je delež mladih v Sloveniji v primerjavi z ostalimi članicami EU, ki so leta 2008 menili, da se niso udeležili volitev v državni zbor. Pričakujem, da bo delež teh mladih v Sloveniji občutno višji, kot je povprečje Evropske unije.

Graf 5.1: Udeležba mladih na parlamentarnih volitvah leta 2008 v Sloveniji in EU

Vir: EVS v Mladina (2010, 147).

Podatki kažejo, da je 39,7 % mladih od 15 do 29 let v Sloveniji odgovorilo, da se volitev ne bi udeležili. Povprečje v 27 državah EU v isti starostni skupini je 28,2 %. Torej je v povprečju kar 11,5 % manj vprašanih mladostnikov v EU odgovorilo, da se volitev v parlament ne bi udeležilo. Rezultat potrjuje ugotovitve iz do zdaj analiziranih raziskav, ki kažejo na nizko stopnjo politične participacije v Sloveniji med mladimi. Kljub temu, da je po številnih drugih kazalnikih, kot je na primer gospodarska uspešnost, Slovenija v EU povprečju, pa po stopnji udeležbe na parlamentarnih volitvah za povprečjem EU močno zaostaja.

5.5.2 Politična aktivnost in aktivnost mladih v civilnih akcijah v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško, Kosovom in Nemčijo

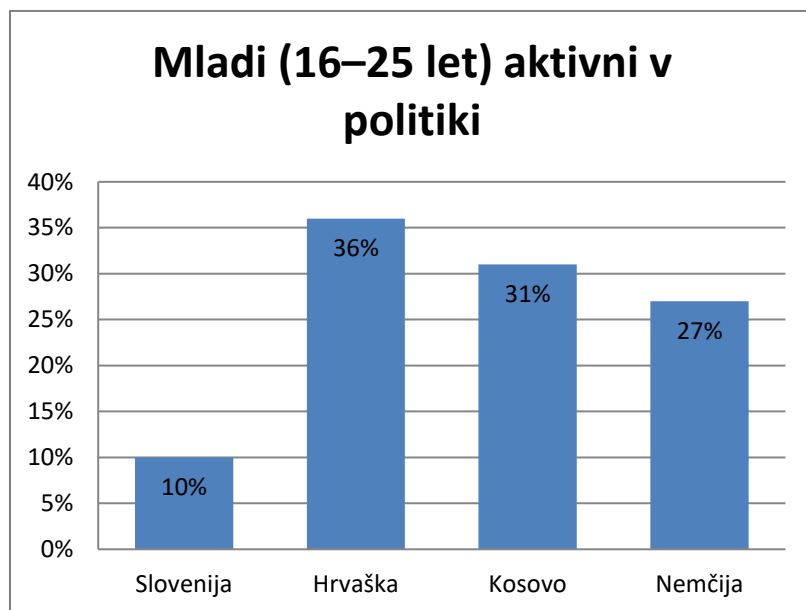
Zadnja raziskava, ki jo bom analiziral v diplomskem delu, je primerjava politične participacije mladih v Sloveniji, na Hrvaškem, Kosovu in v Nemčiji. Gre torej za novo raziskavo, ki je do sedaj nisem uporabil, zanjo pa sem se odločil, saj želim ob primerjavi med Slovenijo in državami EU delu dodati primerjalno širino in primerjati Slovenijo še z nekaterimi državami v regiji, Nemčija pa bo kot gospodarsko najuspešnejša država v EU služila kot dober primerjalni model, kakšen vpliv ima gospodarska uspešnost na politično participacijo mladih.

Raziskava obravnava dve ločeni vprašanji, in sicer: 1) aktivnost mladih v politiki in 2)

participacijo mladih v civilnih akcijah. Manjši problem predstavlja dejstvo, da raziskave v vseh državah niso bile narejene istega leta, a kljub temu po mojem mnenju nudijo kakovosten primerjalni pokazatelj razmer na tem družbenem področju. Rezultati so iz študij mladine v posameznih državah in so bile izvedene v naslednjih letih: v Nemčiji leta 2010, na Hrvaškem in Kosovu leta 2012 in v Sloveniji leta 2013. V Sloveniji je bila raziskava narejena izven časovnega okvirja, ki ga obravnavam v diplomskem delu, saj je bila narejena v obdobju od maja 2013 do julija 2013, vmes pa ni bilo nekega večjega družbenega prevrata, kar bi lahko bistveno vplivalo na rezultate v Sloveniji. Podatki nam bodo vseeno nudili dobro primerjavo z ostalimi državami, ki so enako raziskavo opravile v obdobju 2010 in 2012, zato se mi zdi ta kompromis, v želji pridobiti čim jasnejšo sliko politične participacije mladih v Sloveniji v primerjavi tudi z drugimi državami, smiseln.

Mladi od 16 do 25 let, ki so se opredelili, da so politično aktivni:

Graf 5.2: Mladi aktivni v politiki v Sloveniji in še nekaterih evropskih državah

Vir: Slovenian youth (2013, 214).

Že na prvi pogled je razvidno, da Slovenija v primerjavi z ostalimi državami v raziskavi po deležu mladih od 16 do 25, ki so aktivni v politiki, močno zaostaja. Le 10 % mladih v Sloveniji se je opredelilo, da so politično aktivni. To je skoraj trikrat manj od Nemčije, kjer je delež mladih politično aktivnih drugi najmanjši, in sicer 27 %. Na Kosovu se je kot politično aktivne opredelilo 31 % vprašanih mladostnikov in na Hrvaškem 36 %.

V politični aktivnosti mladih je torej precej pred nami tako država z višjim življenjskim

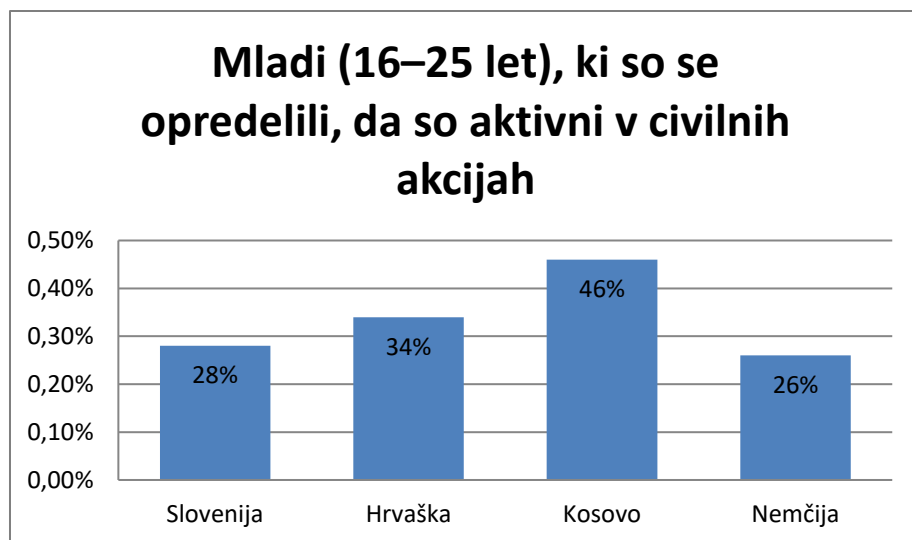
standardom in gospodarskim položajem kot tudi državi, ki za Slovenijo v tem pogledu zaostajata. Dejavnik, ki se na prvi pogled zdi ključen za politično participacijo, torej uspešnost posamezne države, nima odločilnega vpliva na politično participacijo v Sloveniji.

5.5.3 Stopnja aktivnosti mladih v civilnih akcijah v Sloveniji, na Hrvaškem, Kosovu in v Nemčiji

V tem delu bom analiziral podatke, ki so bili pridobljeni in objavljeni v raziskavi Slovenian youth 2013 in se nanašajo na stopnjo aktivnosti mladih v civilnih akcijah. Pomembno je seveda opredeliti, kaj sploh so civilne akcije. Avtorji raziskave so na podlagi izkušenj iz preteklih raziskav v različnih državah ugotovili, da anketiranci civilno akcijo razumejo kot nekonvencionalno obliko politične participacije, kot so na primer protesti in druge individualizirane oblike politične participacije.

Mladi od 16 do 25 let, ki so se opredelili, da so aktivni v civilnih akcijah:

Graf 5.3: Mladi aktivni v civilnih akcijah v Sloveniji in nekaterih evropskih državah

Vir: Slovenian youth (2013, 214).

Rezultati pri tem vprašanju na področju mladih, ki so aktivni v civilnih akcijah, so za Slovenijo precej bolj spodbudni kot pri prejšnjem vprašanju, ki je obravnavalo politično aktivnost. Na tem področju je Slovenija celo prehitela Nemčijo, ki je bila s 26 % civilno aktivnih mladostnikov leta 2010 na zadnjem mestu med državami, vključenimi v raziskavo.

Slovenija je imela 2 % več mladih, ki so bili civilno aktivni; spomnimo, pri aktivnosti v politiki

med mladimi je Slovenija za Nemčijo zaostajala za 17 %. Na Hrvaškem se je kot civilno aktivnih opredelilo 34 % vprašanih mladostnikov in na Kosovu 46 %. Visok odstotek na Kosovu ne preseneča, saj je bila situacija na tem območju v tem obdobju še precej negotova, tako da je visoka civilna aktivnost logična posledica. Vsekakor je glavna ugotovitev analize tega vprašanja, da je Slovenija na področju civilne aktivnosti mladih precej bližje ostalim državam, kot je to denimo v politični aktivnosti mladih. Hipoteza, da se mladi v Sloveniji bolj zatekajo h nekonvencionalnim oblikam politične participacije kot konvencionalnim, je tako potrjena.

Povzetek ugotovitev o politični participaciji mladih v Sloveniji v primerjavi z nekaterimi drugimi evropskimi državami:

Delež mladih v Sloveniji, starih od 15 do 29 let, ki so dejali, da se ne bi udeležili volitev v parlament, je precej višji, kot je povprečje EU.

Mladi v Sloveniji, stari od 16 do 25 let, so bistveno manj aktivni v politiki kot mladi v Nemčiji, na Hrvaškem in Kosovu.

Mladi v Sloveniji, stari od 16 do 25 let, so bolj aktivni v civilnih akcijah kot njihovi vrstniki v Nemčiji, nekoliko pa zaostajajo za vrstniki na Hrvaškem in Kosovu.

6 SKLEP

V sklepnem delu bom povzel ugotovitve, do katerih sem prišel z analizo izbranih raziskav, ki sem jih obravnaval v empiričnem delu. Cilj diplomskega dela je bil potrditi hipoteze, v katerih sem predpostavil, da je bila politična participacija mladih v Sloveniji v obdobju od leta 2002 do 2012 nizka, da so se mladi v večji meri posluževali nekonvencionalnih oblik politične participacije in so zaostrene gospodarske in socialne razmere v Sloveniji po letu 2008 spodbudile mlade k večji politični participaciji.

Najprej se bom v zaključku dotaknil dveh vprašanj, ki neposredno ne kažeta stopnje politične participacije mladih, kažeta pa na splošna občutja mladih do politike. To sta vprašanji, ki

obravnavata zanimanje mladih za politiko in njihovo zaupanje v politike.

Zanimanje mladih za politiko v obdobju od 2002 do 2012 je bilo nižje kot pri ostalih starostnih skupinah. Leta 2008 je bil zabeležen skok, ko je zanimanje mladih za politiko nekoliko porastlo. Kljub temu to ni pomenilo daljšega trenda naraščanja zanimanja mladih za politiko, saj je stopnja leta 2012 padla nazaj na raven pred letom 2008. Verjetno gre skok zanimanja za politiko leta 2008 pripisati tudi temu, da je bilo to volilno leto. Vseeno je v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami opaziti, da, upoštevajoč celotno obdobje od 2002 do 2012, zanimanje za politiko med mladimi ni upadalo, kar je značilno za vse preostale starostne skupine, razen starejših od 61 let, kjer se je zanimanje za politiko v tem obdobju prav tako nekoliko povečalo. Kljub temu, celo rahlo pozitivnemu trendu zanimanja za politiko mladih v omenjenem obdobju pa je bilo vseeno zanimanje mladih za politiko tudi leta 2012 najnižje med vsemi starostnimi skupinami v Sloveniji.

Pričakoval sem, da bodo rezultati pri vprašanju zaupanja v politike sledili rezultatom zanimanja za politiko, a se je izkazalo, da so bili rezultati pri tem vprašanju popolnoma drugačni. Delež mladih, ki politikom ne zaupajo, je bil v obdobju od 2006 do 2012 namreč najnižji med vsemi starostnimi skupinami. Ne veseli pa podatek, da je delež mladih, ki politikom ne zaupajo, od leta 2006 do 2012 strmo naraščal. Poudariti je potrebno, da je zaupanje v politike v teh letih upadalo pri vseh starostnih skupinah.

Ugotovili smo torej, da se mladi v najmanjšem deležu zanimajo za politiko, hkrati pa politikom zaupajo nekoliko bolj kot ostala populacija.

Naslednje vprašanje, ki sem ga obravnaval, je bila udeležba mladih na volitvah. Udeležba mladih na volitvah v obdobju od 2002 do 2012 je bila občutno nižja kot pri ostalih starostnih skupinah, od leta 2008 do 2012 pa je zabeležen pozitiven trend naraščanja udeležbe mladih na volitvah, kar daje upanje, da se bo razlika v prihodnosti vsaj nekoliko zmanjšala, če že ne prišla na podobno raven kot pri ostalih starostnih skupinah. Tudi v primerjavi s 27 državami EU Slovenija po deležu mladih, ki bi se udeležili volitev v parlament, zaostaja. **Sklenemo lahko, da je udeležba mladih na volitvah v Sloveniji nižja, tako v primerjavi z ostalimi starostnimi skupinami pri nas kot v primerjavi z evropsko mladino, kar potrjuje hipotezo, da je konvencionalna politična participacija mladih v Sloveniji nizka.**

Stopnjo nekonvencionalne politične participacije sem ugotavljal na podlagi rezultatov, ki so bili pridobljeni z naslednjimi vprašanji: 1) Ali ste v zadnjem letu podpisali kakšno peticijo? 2) Ali ste se v zadnjem letu udeležili zakonitih demonstracij?

V obdobju od leta 2006 do 2012 so bili mladi od 19 do 30 let v Sloveniji pri podpisovanju peticij precej bolj aktivni kot ostala populacija. Kljub temu, da so bili mladi bolj aktivni na tem področju politične participacije kot ostala populacija, pa ne gre prezreti, da se je ta od leta 2006 do 2012 več kot prepolovila.

Rezultati pri vprašanju o udeležbi anketirancev na zakonitih protestih so potrdili, da mladi v Sloveniji tudi pri tej vrsti nekonvencionalne politične participacije sodelujejo bolj kot ostale starostne skupine pri nas. Leta 2012 je sicer tudi udeležba mladih na protestih nekoliko upadla.

Analiziral sem tudi raziskave, ki so bile med leti 2010 in 2013 opravljene še na Hrvaškem, Kosovu in v Nemčiji in so obravnavale, ali so bili mladi aktivni v civilnih akcijah. Izkazalo se je, da je v nasprotju z aktivnostjo v politiki, kjer je Slovenija izrazito zaostala za drugimi državami, zajetimi v raziskavah, pri tem vprašanju prehitela Nemčijo in se močno približala Hrvaški in Kosovu. Mladi pri nas se torej v precej večji meri poslužujejo civilnih akcij, kot pa so aktivni v politiki.

Zaenkrat lahko hipotezo še potrdimo in zaključimo, da so mladi v Sloveniji bolj aktivni pri nekonvencionalnih oblikah politične participacije kot konvencionalnih. Vendar bomo, če se bo trend iz obdobja od leta 2002 do 2012 nadaljeval tudi v prihodnje, lahko kmalu govorili, da je tudi ta oblika politične participacije na zelo nizki ravni.

Zadnja hipoteza se je nanašala na vpliv gospodarske krize, ki se je začela leta 2008, na politično participacijo mladih v Sloveniji. Postavil sem hipotezo, da se je politična participacija mladih v tem obdobju v Sloveniji povečala.

V prid moji hipotezi gre podatek, da se je zanimanje za politiko med mladimi v Sloveniji leta 2008 povečalo. K temu je verjetno bolj kot dejansko povečanje zanimanja mladih za politiko prispevalo dejstvo, da je bilo leto 2008 volilno leto. To potrjuje tudi ugotovitev, da povečanje zanimanja za politiko mladih ni rezultiralo tudi z večjo udeležbo mladih na državnozborskih volitvah. Tako naj bi bila udeležba mladih na državnozborskih volitvah leta 2008 celo najnižja

v celem obravnavanem obdobju. Tudi drugih oblik politične participacije (podpisovanje peticij, stopanje v stik s politikom) so se mladi leta 2008 ob začetku krize posluževali manj kot v preteklosti. **To hipotezo moramo torej ovreči in zaključiti, da se stopnja politične participacije mladih v Sloveniji po začetku krize leta 2008 ni povečala.**

Razlog za nizko stopnjo politične participacije mladih pri nas vidim v dolgotrajni odvisnosti mladih od staršev. Mladi pri nas živijo pri starših dlje, kot je povprečje Evropske unije, kar pa privede do tega, da se jih ne obravnava kot enakovredne člane procesa oblikovanja oblasti. Tudi mladi sami pogosto razumejo, da je politika domena odraslih. Prav tako menim, da v Sloveniji obstaja precej močna kolektivna predispozicija, da politiki lažejo, kar negativno vpliva na udeležbo ljudi v političnih procesih. Mladi so večji uporabe novih tehnologij in želijo vplivati na konkretne ukrepe, kar poizkušajo doseči z uporabo nekonvencionalnih oblik politične participacije. Posredno vplivanje na odločitve z izbiro predstavnikov, ki naj bi zastopali njihove interese, pa jih ne privlači dovolj, da bi se v večji meri odpravili na volišča.

7 LITERATURA

1. Axford, Barrie, Gary K. Browning in Richard Huggins. 2002. *Politics*. London: Routledge.

2. Brezovšek, Marjan. 1995. Politična participacija. *Teorija in praksa* 32(3–4), 199–211.
3. Della Porta, Donatella. 2003. *Temelji politične znanosti*. Ljubljana: Založba Sophia.
4. Demetriou, Kyriakos. 2013. *Democracy in transition: Political participation in the European union*, Berlin: Springer verlag Berlin Heildeberg.
5. Flere, Sergej, Rudi Klanjšek, Miran Lavrič, Andrej, Kirbiš, Marina Tavčar Kranjc, Marko Divjak, Tjaša Boroja, Barbara Zagorc in Andrej Naterer. 2014. *Slovenian youth 2013: Living in times of disillusionment, risk and precarity*. Zagreb. Dostopno prek: <http://pjp-eu.coe.int/documents/1017981/8586048/Slovenian-youth-FES.pdf/aa2887e4-e98d-43ef-af2f-14f03ea061cd>, (20. november 2015).
6. Janda, Kenneth, Jeffrey M. Berry in Jerry Goldman. 1992. *The challenge of democracy: government in America*. Boston: Houghton Mifflin Company.
7. Klingemann Hans-Dieter in Fuchs Dieter. 1995. *Citizens and the state*. Oxford; New York: Oxford University Press.
8. Kolenc, Janez. 1993. *Politična kultura Slovencev*. Ljubljana: Založba Karantanija.
9. Kurdija, Slavko, Brina Malnar, Mitja Hafner Fink, Samo Uhan in Janez Štebe. Slovensko javno mnenje 2008/2: Evropska družboslovna raziskava [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2008. Slovenija, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/sjm/sjm082-vp.pdf>, (20. november 2015).
10. Kurdija, Slavko, Brina Malnar, Samo Uhan, Mitja Hafner-Fink in Janez Štebe. Slovensko javno mnenje 2012/2: Evropska družboslovna raziskava [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2012. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv

- družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/sjm/sjm122-vp.pdf>, (20. november 2015).
11. Lavrič, Miran Sergej Flere, Marina Tavčar Krajnc, Rudi Klanjšek, Bojan Musil, Andrej Naterer, Andrej Kirbiš, Marko Divjak, Petra Lešek (2011): *Mladina 2010: družbeni profil mladih v Sloveniji*. Maribor: založba Aristej.
  12. Malnar, Brina, Hafner-Fink, Mitja in skupina. *Slovensko javno mnenje 2006/2: Mednarodni raziskavi: Vloga države (ISSP 2006); Prosti čas in šport (ISSP 2007)* [datoteka podatkov]. Slovenija, Ljubljana: Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2006. Slovenija, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Arhiv družboslovnih podatkov. Dostopno prek: <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/sjm/sjm062-vp.pdf>, (20. november 2015).
  13. Mihelj, Vlado. 2002. *Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Maribor: založba Aristej.
  14. Norris, Pippa. 2002. *Democratic Phoenix: Reinventing political activism*. Cambridge: Cambridge university press.
  15. Parry, Moyser, Day (1992): *Political participation and democracy in Britain*. Cambridge: Cambridge university press.
  16. Toš, Niko et al. Slovensko javno mnenje 2002/2: Evropska družboslovna anketa [datoteka podatkov]. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Center za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij [izdelava], 2002. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Arhiv družboslovnih podatkov [distribucija], 2002. ADP - IDNo: SJM022, dostopno prek: <http://www.adp.fdv.uni-lj.si/podatki/sjm/sjm022-vp.pdf>, (20. november 2015)
  17. Ule, Mirjana. 1988. *Mladina in ideologija*. Ljubljana: Delavska enotnost.
  18. --- 1993. Mladi med odporom, fascinacijo in apatijo. *Revija za kulturo* (20/21): 44.

PRILOGA

PRILOGA A: FREKVENČNE PORAZDELITVE PODATKOV SJM 2002, 2006, 2008, 2012, UPORABLJENE ZA ANALIZO:

Koliko se zanimate za politiko? * starost Crosstabulation 2002

	starost	Skupaj
--	---------	--------

		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Koliko se zanimате za politiko?	zelo se zanimam	1	14	18	36	29	98
	še kar se zanimam	16	89	144	154	133	536
	komaj kaj se zanimam	50	145	160	120	89	564
	sploh se ne zanimam	32	77	77	54	80	320
Skupaj	99	325	399	364	331	1518	

Koliko se zanimáte za politiko? * starost Crosstabulation 2006

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Koliko se zanimáte za politiko?	zelo se zanimam	2	12	18	32	40	104
	še kar se zanimam	18	73	127	158	158	534
	komaj kaj se zanimam	36	121	126	120	115	518
	sploh se ne zanimam	55	62	58	59	82	316
Skupaj	111	268	329	369	395	1472	

Koliko se zanimáte za politiko? * starost Crosstabulation 2008

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Koliko se zanimáte za politiko?	zelo	1	13	17	21	40	92
	še kar	10	95	140	131	159	535
	komaj kaj	23	97	127	100	106	453
	sploh ne	30	58	39	27	45	199
Skupaj	64	263	323	279	350	1279	

Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o vladi in politiki na sploh. Kaj bi rekli, koliko se zanimáte za politiko? * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 2012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Zdaj vam bomo zastavili nekaj vprašanj o vladi in politiki na sploh. Kaj bi rekli, koliko se zanimáte za politiko?	zelo se zanimam	0	8	20	24	44	96
	še kar se zanimam	7	59	82	132	143	423
	komaj kaj se zanimam	28	79	120	118	103	448
	sploh se ne zanimam	27	62	70	70	59	288
Skupaj		62	208	292	344	349	1255

politikom * starost Crosstabulation 2006

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
politikom	sploh ne zaupam	10	34	64	55	61	224
	01	8	29	41	40	37	155
	02	15	48	43	48	47	201
	03	23	46	60	64	53	246
	04	13	34	28	36	42	153
	05	12	48	46	78	62	246

06	9	11	18	22	25	85
07	9	10	12	10	12	53
08	3	5	7	5	21	41
09	1	0	1	4	6	12
povsem zaupam	1	1	1	3	7	13
Skupaj	104	266	321	365	373	1429

politikom * starost Crosstabulation 2008

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19-30	31-45	46-60	61 ali več	
politikom	sploh ne zaupam	8	41	28	37	47	161
	1	5	21	34	25	34	119
	2	8	35	50	35	36	164
	3	11	36	63	53	40	203
	4	9	36	38	34	33	150
	5	8	50	62	63	87	270
	6	5	19	26	17	29	96
	7	2	13	11	12	17	55
	8	2	6	1	2	14	25
	9	0	0	1	2	3	6
	povsem zaupam	2	0	2	0	4	8
Skupaj		60	257	316	280	344	1257

zaupanje - politikom * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 20012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19-30	31-45	46-60	61 ali več	
zaupanje politikom	sploh ne zaupam	10	68	93	108	88	367
	1	3	16	36	46	29	130
	2	10	30	54	64	65	223
	3	9	29	42	37	52	169
	4	9	25	22	28	30	114
	5	11	22	24	32	48	137

6	2	9	11	14	12	48
7	0	5	5	7	13	30
8	0	3	1	4	4	12
9	0	0	0	1	0	1
povsem zaupam	0	0	0	1	0	1
Skupaj	54	207	288	342	341	1232

Ali ste se udeležili volitev v državni zbor * starost Crosstabulation 2002

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Ali ste se udeležili volitev v državni zbor	da ----- vprašaje B14	0	209	315	314	289	1127
	ne ----- preskok na B15	22	97	77	47	38	281
	nisem imel(a) volilne pravice ----- preskok na B15	77	16	0	0	0	93
Skupaj		99	322	392	361	327	1501

Ali ste se udeležili volitev v državni zbor leta 2004? * starost Crosstabulation

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Ali ste se udeležili volitev v državni zbor leta 2004?	da	0	144	255	302	323	1024
	ne	44	101	65	56	55	321
	brez volilne pravice	67	18	1	0	1	87
Skupaj		111	263	321	358	379	1432

Ali ste se udeležili volitev v državni zbor leta 2008? * starost Crosstabulation

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
ne		21	111	84	61	64	341
	brez volilne pravice	34	0	1	0	0	35
Skupaj		65	261	324	281	350	1281

Ali ste se vi udeležili zadnjih volitev v državni zbor decembra 2011? * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Ali ste se vi udeležili zadnjih volitev v državni zbor decembra 2011?	da	1	125	204	255	278	863
	ne	14	76	77	83	66	316
	nisem imel volilne pravice	47	5	5	2	0	59
Skupaj		62	206	286	340	344	1238

stopili v stik s politikom * starost Crosstabulation 2002

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
stopili v stik s politikom	da	4	48	45	61	26	184
	ne	95	273	354	300	297	1319
Skupaj		99	321	399	361	323	1503

stopili v stik s politikom * starost Crosstabulation 2006

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
stopili v stik s politikom	da	10	43	62	73	37	225
	ne	101	226	268	297	357	1249
Skupaj		111	269	330	370	394	1474

stopili v stik s politikom * starost Crosstabulation 2008

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
stopili v stik s politikom	da	2	28	48	37	31	146
	ne	63	234	276	243	318	1134
Skupaj		65	262	324	280	349	1280

Ali ste stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 2012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Ali ste stopili v stik s politikom ali predstavnikom državne ali občinske oblasti	da	0	16	33	23	19	91
	ne	61	192	259	322	331	1165
	Skupaj	61	208	292	345	350	1256

delovali v politični stranki * starost Crosstabulation 2002

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
delovali v politični stranki	da	1	9	12	20	11	53
	ne	98	313	387	343	310	1451
Skupaj		99	322	399	363	321	1504

delovali v politični stranki * starost Crosstabulation 2006

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
delovali v politični stranki	da	1	5	11	23	13	53
	ne	110	264	319	347	381	1421
Skupaj		111	269	330	370	394	1474

delovali v politični stranki * starost Crosstabulation 2008

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
delovali v politični stranki	da	3	8	8	10	13	42
	ne	62	253	316	270	337	1238
Skupaj		65	261	324	280	350	1280

Ali ste delovali v politični stranki ali skupini aktivistov * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 2012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
Ali ste ... delovali v politični stranki ali skupini aktivistov	da	1	5	5	11	11	33
	ne	60	202	287	334	339	1222
Skupaj		61	207	292	345	350	1255

podpisali peticijo * starost Crosstabulation 2006

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
podpisali peticijo	da	10	70	61	41	22	204
	ne	101	200	269	327	369	1266
Skupaj		111	270	330	368	391	1470

podpisali peticijo * starost Crosstabulation 2008

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19–30	31–45	46–60	61 ali več	
podpisali peticijo	da	2	40	33	21	15	111
	ne	63	221	289	259	334	1166
Skupaj		65	261	322	280	349	1277

Ali ste podpisali peticijo * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 2012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19-30	31-45	46-60	61 ali več	
Ali ste podpisali peticijo	da	1	25	31	23	16	96
	ne	60	181	261	322	334	1158
Skupaj		61	206	292	345	350	1254

se udeležili zakonitih demonstracij * starost Crosstabulation 2002

		starost					Skupaj
		manj kot 18	19-30	31-45	46-60	61 ali več	
se udeležili zakonitih demonstracij	da	4	16	8	8	5	41
	ne	95	304	391	356	313	1459
Skupaj		99	320	399	364	318	1500

Ali ste se udeležili zakonitih demonstracij * Starost po razredih (anketiranci) Crosstabulation 2012

		Starost po razredih (anketiranci)					Skupaj
		manj kot 18	19-30	31-45	46-60	61 ali več	
Ali ste se udeležili zakonitih demonstracij	da	2	8	16	12	5	43
	ne	59	199	275	332	345	1210
Skupaj		61	207	291	344	350	1253